

У північних народів є простий і мудрий вислів: “Якщо подарувати людині одну рибину, то вона буде ситою один день. Якщо подарувати дві, буде ситою два дні. Якщо навчити людину ловити рибу, то вона буде ситою усе життя.

Так і в навчанні:

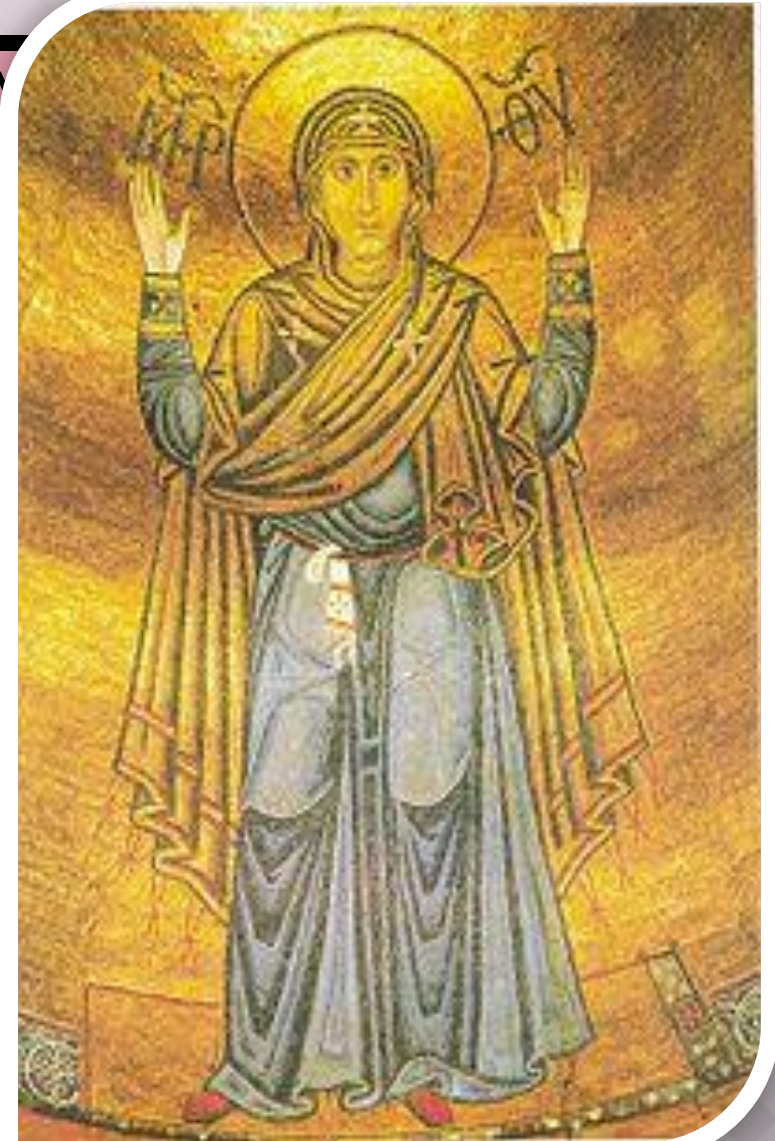
Корисно знати багато, але ще корисніше самотійно добувати знання.

НАУКА ПРО КУЛЬТУРУ

ВСТУП В ДИСЦИПЛІНУ

ОДНІЄЮ З ГОЛОВНИХ УМОВ
СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
УКРАЇНИ Є ЇЇ ВХОДЖЕННЯ У
СВІТ СУЧАСНИХ КУЛЬТУРНИХ
НАДБАНЬ. АДЖЕ САМЕ СФЕРА
КУЛЬТУРНИХ ЗНАНЬ СПРИ
ФОРМУВАННЮ В ОСОБИСТІ
ШИРОКОГО СВІТОБАЧЕННЯ
ОРІЄНТОВАНОГО НА
ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ
ГУМАНІСТИЧНІ ЦІННОСТІ.

“КУЛЬТУРА ВРЯТУЄ СВІТ”

В ПРОГРАМІ ЮНЕСКО “ОСВІТА ТА НАВЧАННЯ В ХХІ СТ.”

ВІД 22 ЧЕРВНЯ 1992 Р. ЗАЗНАЧАЛОСЯ:

- “Виникає потреба вийти за межі однієї культури. Ніколи ні одна культура та її окремий етап не дають відповіді на питання. Настав час зібрати мудрість з усіх планет”.

Дане положення особливо актуальне для України, яка протягом тисячоліть свого існування була нерозривно пов'язана з культурами східних та західних народів. Але вже в найдавнішій пам'ятці слов'янської культури “Повісті минулих літ” було зроблено першу спробу опису культури русичів та її відмінності від культури інших народів.

Культура відіграє важливу роль у розвитку творчих здібностей людини, впливає на всі сфери її життєдіяльності - працю, побут, дозвілля, дає оцінку і норму способу життя особистості, що базуються на вироблених людством за час тисячолітньої історії загальнолюдських нормах моралі.

Профорієнтованість молоді людини в питаннях зародження, становлення, розквіту і здобутків вітчизняної та зарубіжної культур є актуальною і нині.

Основні етапи розвитку культури України.

- 9. Культура східних слов'ян.*
- 10. Культура Київської Русі.*
- 11. Українська культура XIV - XVII ст..*
- 12. Українська культура XVIII - XIX ст..*
- 13. Українська культура XX ст..*
- 14. Національна культура в сучасній Україні.
Єдність і взаємозалежність світової та національної культур.*

«КУЛЬТУРА»

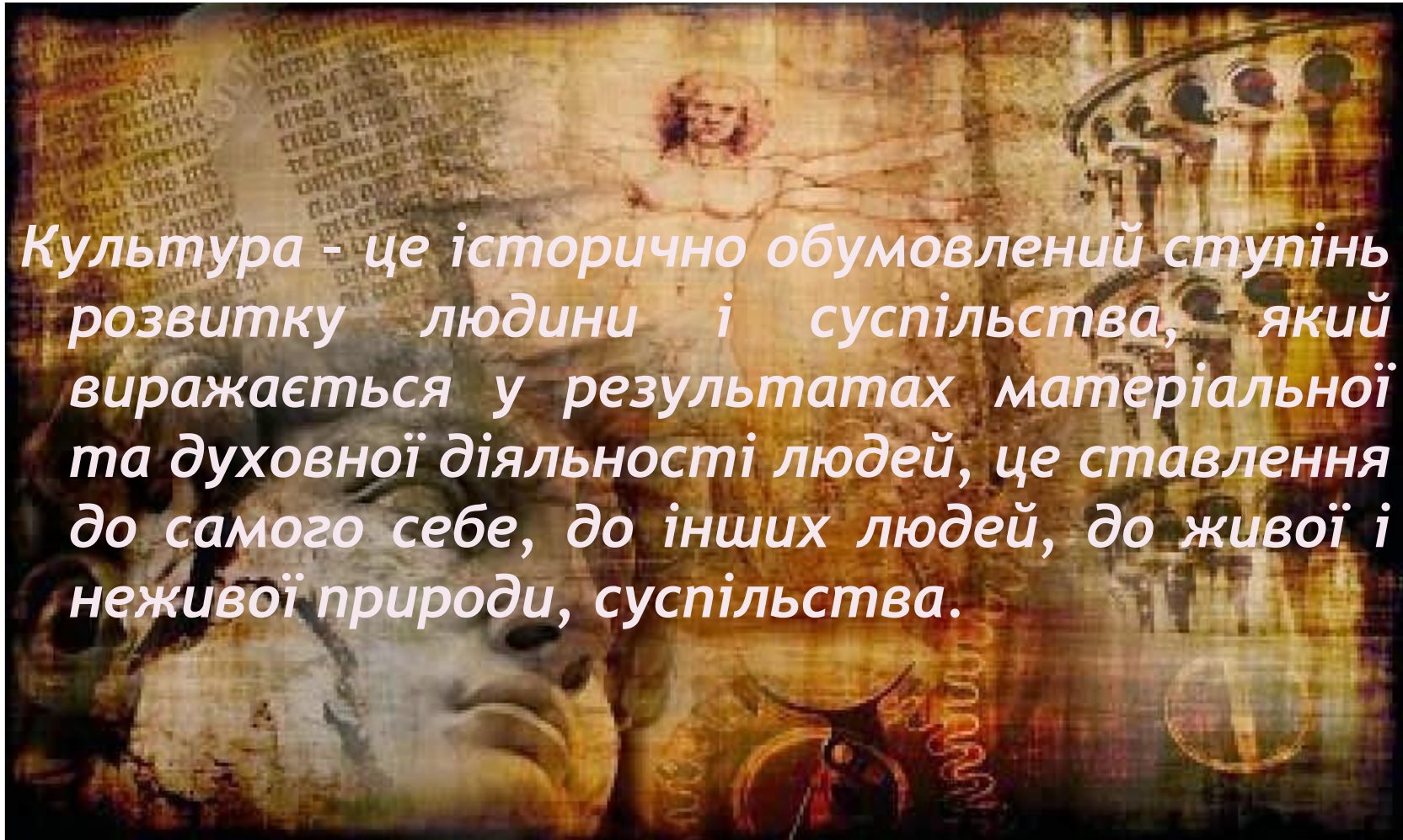

- Походить від латинських слів *colo, colere* (щось вирощувати, доглядати, обробляти);
- Звідси - *culturare* (вирощений, оброблений людською працею, доведений до досконалості);
- Спочатку ці слова стосувалися праці на землі, згодом їх стали вживати у широкому значенні - стосовно духовно-практичної діяльності людини.

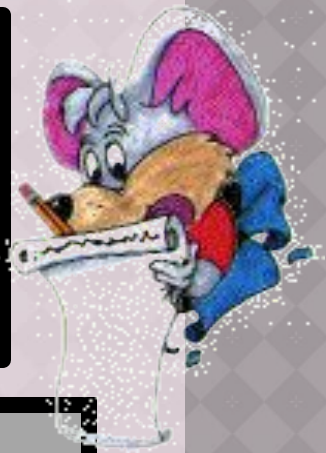
ТЕРМІН “КУЛЬТУРА” НАБУВ САМОСТІЙНОГО ЗНАЧЕННЯ В XVIII СТОЛІТТІ.

Культура - це історично обумовлений ступінь розвитку людини і суспільства, який виражається у результатах матеріальної та духовної діяльності людей, це ставлення до самого себе, до інших людей, до живої і неживої природи, суспільства.

**ОСНОВОЮ КУЛЬТУРИ Є ЗНАННЯ
І ПРАЦЯ ЛЮДИНИ.**

**Практичне застосування
знань з галузі теорії
культури спрямоване на
виховання в людей
цивілізованості, високої
культури мислення,
гуманізму, моральності.**

ТИП КУЛЬТУРИ - ЦЕ ЛАНЦЮГ ВІД ЖИТТЄВОГО СЕНСУ ДО ЙОГО ВТІЛЕННЯ В ДІЮ.

*Немає жодної особи чи спільноти,
повністю позбавлених культури.*

Існують різні історичні типи культур:

- *Національні.*
- *Світова.*
- *Класові.*
- *Професійні.*

*Серед них перше місце посідає світова
культура.*

ІСТОРИЧНІ ТИПИ КУЛЬТУРИ.

- **Світова культура** - це вікова сукупність культур цілісного світу, це найвищі досягнення і рівень національних культур різних народів, що стали загальнолюдським надбанням.

**НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА -
ТІСНО ПОВ'ЯЗАНА З ПОНЯТТЯМ “НАЦІЯ”,
“ЕТНОС” І СТАНОВИТЬ СУКУПНІСТЬ
ЕКОНОМІЧНИХ, ПОЛІТИЧНИХ, ПОБУТОВИХ,
МОВНИХ, ОБРЯДОВИХ, МОРАЛЬНИХ ЧИННИКІВ.**

Рівень культури народу, людини чи суспільства залежить від менталітету нації, людини і рівня розвитку суспільства.

Своєрідність національної культури, її неповторність, оригінальність виявляються в духовній сфері: літературі, мові, музиці, живопису, релігії, філософії, традиціях.

Матеріальну сферу національної культури становить уклад економічного життя, культура господарювання, традиції праці і виробництва.

**ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ РОЗВИТКУ ВІДБУВАЄТЬСЯ
КОНКРЕТИЗАЦІЯ КУЛЬТУРИ,
ВІДГАЛУДЖУЮТЬСЯ ПЕВНІ
ЇЇ РІВНІ:**

- Культурні епохи (епоха Середньовіччя, епоха Відродження);
- Національні (українська, польська, англійська);
- Регіональні(первісна, антична, слов'янська);
- Класові (селянська, робітнича, буржуазна).

ЗА КОНКРЕТНИМИ НОСІЯМИ ВИДІЛЯЄТЬСЯ КУЛЬТУРА:

- Міська і сільська;
- Професійна і молодіжна;
- Культура сім'ї і особистісна.
- Класова і етнічна.

СЛОВО “КУЛЬТУРА” НАЛЕЖИТЬ ДО ЧИСЛА ТИХ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬСЯ ЧИ НЕ НАЙЧАСТІШЕ.

Ми чуємо:

- ⊙ “культурна людина”,
- ⊙ “некультурна людина”,
- ⊙ висока культура,
- ⊙ первісна культура,
- ⊙ сільськогосподарська культура,
- ⊙ художня культура,
- ⊙ політична культура,
- ⊙ технічна культура,
- ⊙ правова культура,
- ⊙ культура побуту,
- ⊙ фізична культура.

ТАКИМ ЧИНОМ:

○ У загальному вигляді культура -це

○ У вузькому, особистісному розумінні, культура -це

Сукупнісний результат продуктивної діяльності людей

Певні цінності та норми поведінки людини, особистісний рівень всебічного розвитку і місце людини в соціальному і природному оточенні

КУЛЬТУРУ УМОВНО ПОДІЛЯЮТЬ:

- **Матеріальна культура** - сукупність засобів виробництва і матеріальних благ, що створюються людською працею на кожному етапі суспільного розвитку та сама праця людини.

Розподіл, споживання і використання засобів виробництва і матеріальних благ - це рівень розв'язання економічних, побутових і соціальних проблем, від яких у певній мірі залежить рівень життя людини та розвитку суспільства. У матеріальній культурі присутні духовні початки, оскільки вона є втіленням ідей, знань і завдань людини.

ДУХОВНА КУЛЬТУРА

- пов'язана з словом “дух” і означає нематеріальний початок, визначає рівень інтелектуального, морально-естетичного розвитку людини, стан її душі і якостей, які формуються і розвиваються у неї: совість, свідомість, почуття, інтуїція.

Структурні елементи духовної культури:

- інтелектуальні (наука, освіта);
- естетичні (мистецтво, література);
- етичні (мораль);
- соціальні (мова, побут, звичаї, право, політика);
- релігійні.

РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНОЇ І ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД:

- Соціально-економічних відносин;
- Політичних подій;
- Історичних передумов;
- Соціального стану людини, суспільства;
- Інтелектуального рівня особистості, сформованого світогляду та системи цінностей.

ФОРМИ КУЛЬТУРИ - ЦЕ ФОРМИ, У ЯКИХ ІСНУЄ, ЗБЕРІГАЄТЬСЯ І РОЗВИВАЄТЬСЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЗНАКОВИЙ ЗМІСТ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ.

- Вони виступають як засоби, за допомогою яких визначаються умови, необхідні для задоволення і розвитку людських потреб.
- У різних народів, у різні історичні часи склалися різні культурні форми як засоби задоволення потреб: релігійні уявлення, обряди, мистецтво, спортивні ігри, святкові ритуали.

Великі Колядки

Різдвяні колядки

ФОРМИ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ:

- *Філософія;*
- *Наука;*
- *Мистецтво.*

НАЙБІЛЬШ ВЕЛИКІ ТИПИ КУЛЬТУРНИХ ФОРМ:

- Національні культури;
- Регіональні культури;
 - Цивілізації.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА, СОЦІАЛЬНА РОЗРІЗНЕНІСТЬ В УМОВАХ ІСНУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПРИЗВОДИТЬ ДО ВИНИКНЕННЯ СУБКУЛЬТУР, ЩО Є КУЛЬТУНИМИ ФОРМАМИ ОКРЕМИХ ПРОШАРКІВ НАСЕЛЕННЯ, КЛАСІВ, СОЦІАЛЬНИХ ГРУП:

- Культура монастиря,
- Культура елітна,
- Молодіжна культура,
- Культура села і міста,
- Масова культура,
- Професійна субкультура,
- Субкультура карно-злочинного світу,
- Релігійні субкультури,
- Субкультура національних меншин.

СКЛАДНИЙ І БАГАТОПЛАНОВИЙ ХАРАКТЕР

КУЛЬТУРИ ЯК СУСПІЛЬНО- ІСТОРИЧНОГО

ЯВИЩА ЗУМОВЛЮЄ ЇЇ
БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ:

- ◎ **Пізнавальна функція** полягає в тому, що культура розкриває перед людиною досягнення людства в історичному пізнанні світу, на основі культурних надбань людина черпає знання про себе і світ.
- ◎ **Світоглядна функція** культури проявляється в тому, що вона синтезує в цілісну й завершену форму всю сукупність чинників духовного світу особи - пізнавальних, емоційно-чуттєвих, оцінних, вольових.

- ◎ **Інтегративна функція** - виражається в здатності об'єднувати людей незалежно від їх світоглядної й ідеологічної орієнтації, національної приналежності у певні соціальні спільноти, а народи - в світову цивілізацію.
- ◎ **Комунікативна функція** - зводиться до передачі історичного досвіду поколінь через механізм культурної спадкоємності та формування на цій основі різноманітних способів і типів спілкування між людьми.
- ◎ **Оцінно-нормативна функція** - реалізується через систему цінностей і норм, які служать регуляторами суспільних відносин, культурно-духовними орієнтирами на певному етапі розвитку суспільства.

ПРИНЦИПИ КЛАСИФІКАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ:

СПРОБИ ПЕРІОДИЗУВАТИ РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОЇ
КУЛЬТУРИ МАЛИ МІСЦЕ ЩЕ В АНТИЧНУ ЕПОХУ.

Давньогрецький
письменник Гесіод
(VIII ст. до н. е.)
поділяв всю історію
людства на п'ять
віків:

- 1) золотий;
- 2) срібний;
- 3) мідний;
- 4) героїчний;
- 5) залізний.

Ж. Кондорсе виділяв в історії людства послідовно змінювані ступені господарської діяльності:

- 1) полювання і рибальство;
- 2) скотарство і землеробство

Шотландський філософ А. Фергюсон історію людства поділяв на три епохи (XVIII - XIX ст.):

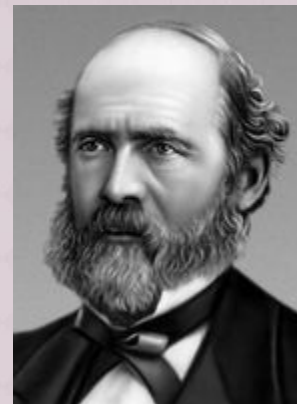
- 1) Дикість.
- 2) Варварство.
- 3) Цивілізація.

ДАТСЬКИЙ ВЧЕНИЙ К.ТОМПСОН,
СПИРАЮЧИСЬ НА АРХЕОЛОГІЧНІ ДАНІ,
ВВІВ ПОНЯТТЯ ТРЬОХ ВІКІВ:

- Кам'яний;
- Бронзовий;
- Залізний.

У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ. ВАЖЛИВЕ МІСЦЕ В НАУЦІ ПОСІВ ЕВОЛЮЦІОНІЗМ (ІДЕЯ ЛЮДСЬКОЇ ЕВОЛЮЦІЇ)

- Еволюціоністи найбільш цікавилися питаннями шлюбно-сімейних відносин. Початок вивчення історії сім'ї поклав швейцарський етнограф І.Баховен. Розвинув цю концепцію американський етнограф Л.Морган у праці “Стародавнє суспільство”, намітивши схему еволюції сімейно-шлюбних відносин із послідовною їх зміною:
- Кровноспоріднена сім'я (шлюби між родичами одного покоління);
- Пуналуальна (заборона шлюбів між кровними родичами одного покоління);
- Парна сім'я;
- Патріархальна;
- Моногамна.

Л.Г. Морган

ВИВЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ, СУТНОСТІ КУЛЬТУРИ МАЄ СВОЮ ІСТОРІЮ І ЗНАЙШЛО СВІЙ ВИЯВ У РІЗНИХ КОНЦЕПЦІЯХ.

- **1. Богословські концепції культури**, в яких термін культура вживається в значенні культу (лат. Cultus - вшанування, поклоніння) і суть її полягає в процесі осмислення божественного в природі та історії.
- **2. Просвітницькі концепції культури**, в центрі уваги яких знаходився історичний “дух народу”, виражений у результатах діяльності людей, у характері суспільних порядків та інститутів, народних звичаях і традиціях.
- **3. Німецькі культурологічні школи** (культура - це здатність індивіда піднятися від примітивного чуттєвого існування до морального буття, за якого людина дістає змогу діяти вільно в ім'я мети, яку вона сама ставить перед собою відповідно до морального обов'язку).
- **4. Концепції культурних переворотів або концепція циклічного розвитку культури**, суть якої полягає в поділі історичного процесу на періоди (цикли).
- **5. Революційно-демократична концепція культури** - це власна концепція культурно-історичного розвитку українського народу.

ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ ПОРІВНЯНО МОЛОДА НАУКА, ХОЧА ПЕРШІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ ПРО КУЛЬТУРУ БЕРУТЬ СВІЙ ПОЧАТОК В АНТИЧНОМУ СВІТІ

З кінця XVIII ст. зростає потяг вчених європейських країн до вивчення власної народної культури у зв'язку з розвитком націй та формування національної свідомості. Внаслідок цих процесів, у XIX ст., обсяг нагромаджених знань про культуру досяг такого рівня, коли стало необхідним їх теоретичне осмислення.

ЛЕСЛІ УАЙТ (1900-1975 РР.)

- Відомий американський культуроантрополог загальну теорію культури як науки назвав - культурологією, обґрунтувавши необхідність виокремлення культурології з системи інших наук.
- Виникнення перших концепцій культури, що пояснюють її формування, механізми функціонування, і є початком формування культурології як науки.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Наука про зміст і суть культури як соціально-історичного явища, про особливості культурного процесу народів та регіонів планети; про закономірності розвитку культури, яка розвивається протягом всього історичного часу.

Як самостійна окрема наука сформувалася в XIX столітті.

СЕРЕД ЗАРУБІЖНИХ КУЛЬТУРОЛОГІВ

МОЖНА НАЗВАТИ:

Дж. Віко,
Ш.Л.Монтеск'є,
А.Р.Тюрго, Ж.А.Кондорсе,
І. Кант,
Г.Спенсер,
Л.Г. Морган, Є.Б.Тейлор, О.
Шпенглер, А.Тойбні.

Їх ідеї мають велике
значення і сьогодні.

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ДУМКА МАЄ СВОЮ ІСТОРІЮ

- У науковому відношенні яскраво вираженою була культурологічна концепція Кирило-Мефодіївського братства, членами якого були М. Костомаров, П.Куліш, Т. Шевченко, які висували ідею звільнення слов'янських народів від ярма гнобителів.

П. Куліш

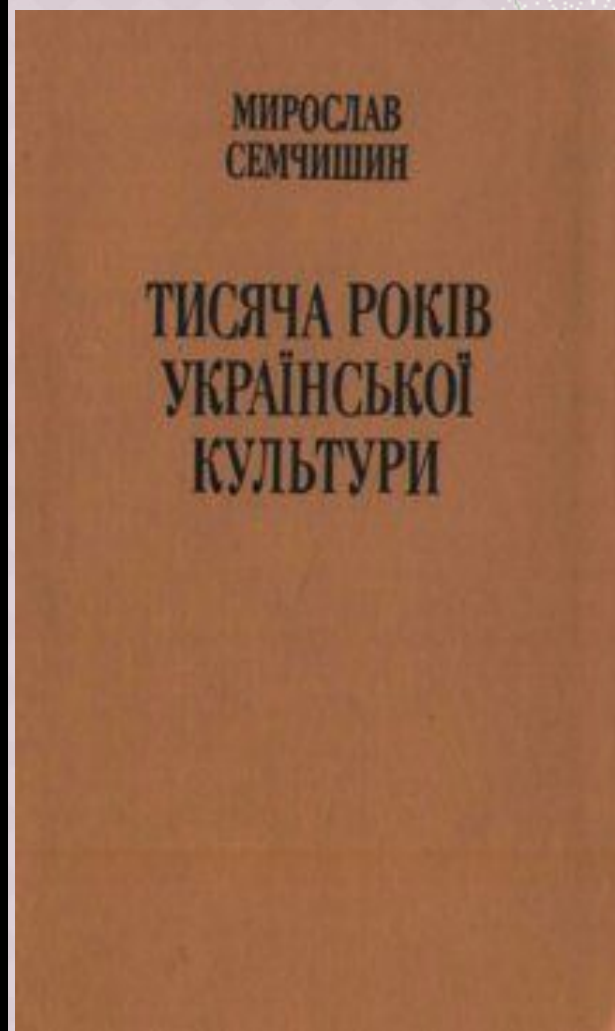

М. Костомаров

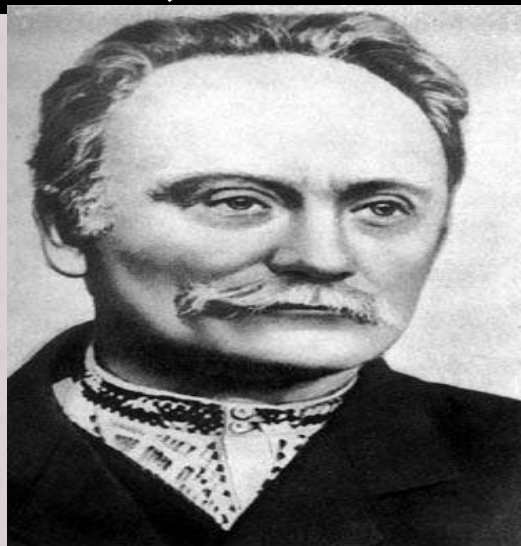

- Проводили просвітницьку роботу і виступали за навчання українською мовою члени гуртка “Руська трійця”, до якої входили М.Шашкевич, І. Вагилевич, Я.Головацький.

- О. Огієнко, висунув концепцію історії культури українців від найдавніших часів, являється автором праці “Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу;
- Широко розгорнулися дослідження української культури в діаспорі, написані і видані:
 - 1) курс лекцій для студентів Українського технічно-господарського інституту в Подебрадах “Українська культура” (1940 р.),
 - 2) тематична тритомна “Енциклопедія українознавства” (1949 р. Мюнхен-Нью-Йорк),
 - 3) “Нариси з історії нашої культури” (Є. Маланюка в 50-х рр.),
 - 4) “Тисяча років української культури” (М.Семчишина в 1956 р.).

У ПРАЦІ ЗА РЕДАКЦІЄЮ І.КРИПЯКЕВИЧА
“ІСТОРІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ” (1937 Р.)
ЗРОБЛЕНО ГЛИБОКИЙ АНАЛІЗ ПОБУТУ,
ЛІТЕРАТУРИ, МУЗИКИ, ТЕАТРУ.

- У працях І.Франка вперше зроблено філософсько-світоглядне опрацювання цілісної концепції історії української культури від найдавніших часів до кінця XIX ст.

ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ ПОСІДАЄ ОСОБЛИВЕ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК.

Доля людської культури і знань про неї залежить від того, чи зуміє людство скористатися, закладеним у надрах культури творчим потенціалом, і зупинити натиск вандалізму, моральної розбещеності, тоталітаризму, щоб спрямувати суспільне життя в русло всебічного розвитку та соціальної справедливості.

A stack of four books is shown, with the top one open. The pages are yellowed with age. The background is a blurred library with many bookshelves filled with books. The text "Дякую за увагу!" is overlaid in a bold, orange font.

Дякую за увагу!